

บทที่ 8
กฎหมายครอบครัว

กฎหมายครอบครัว

กฎหมายนี้ ได้บังคับใช้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2478 มีหลักดังนี้

1. การสมรสต้องจดทะเบียนต่างกับกฎหมายลักษณะฟัวเมีย ซึ่งถือการสมรสตามประเพณี และการอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาเป็นสำคัญ โดยไม่ต้องจดทะเบียน
2. นำแบบฟัวเดียวเมียเดียวมาใช้ ผู้ที่มีคู่สมรสแล้วจะจดทะเบียนสมรสอีกไม่ได้ กฎหมายเก่า ชายมีภริยาได้หลายคน บุตรทุกคนที่เกิดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น
3. การขาดจากการสมรส เมื่อคู่สมรสยินยอมที่จะหย่าขาดจากกัน ต้องจดทะเบียนหย่าที่อำเภอ ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยอม ฝ่ายที่ต้องการหย่าต้องฟ้องศาลขอให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกัน โดยศาลเป็นผู้ชี้ขาด
4. สามีมีอำนาจจัดการสินบริภคณ์ที่ ฝ่ายหญิงจะทำนิติกรรมใด ๆ ไม่ได้ นอกจากสามีจะยินยอม
5. การแบ่งสินสมรส แบ่งคนละครึ่งตามกฎหมาย

ความหมายของกฎหมายครอบครัว

หมายถึง เรื่องครอบครัวทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ทารกจนกระทั่งคลอดจากครรภ์ มีชีวิตอยู่รอด เจริญเติบโตโดยธรรมชาติ ต้องมีความรู้สึทางเพศ ตลอดจนความจำเป็นต่าง ๆ มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือแต่งงานกันแล้วก็อยากมีบุตรสืบสกุล ต้องสะสมทรัพย์สมบัติ เลี้ยงดูบุตรหลาน กฎหมายจึงได้กำหนดสิทธิหน้าที่ให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน

กฎหมายครอบครัวฉบับปัจจุบัน

1. ว่าด้วยเรื่องการสมรสแบ่งเป็น 6 หมวด ได้แก่
 - 1) การหมั้น
 - 2) เงื่อนไขแห่งการสมรส
 - 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา
 - 4) ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา
 - 5) ความเป็นโมฆะของการสมรส
 - 6) การสิ้นสุดแห่งการสมรส

2. ว่าด้วยเรื่องบิดามารดากับบุตร แบ่งเป็น 4 หมวด ได้แก่
 1. บิดามารดา
 2. สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร
 3. ความปกครอง
 4. บุตรบุญธรรม
3. ว่าด้วยเรื่อง ค่าอุปการะเลี้ยงดู

(ทวีรัสมิ ธนาคม, **ครอบครัวสัมพันธ์**, 2524 หน้า 38, 40)

1. กฎหมายระหว่างคู่สมรส

1. การหมั้น เมื่อชายหญิงตกลงเป็นสามีภริยากันแล้วจะต้องมีการคู่ขอ โดยฝ่ายชายทำพิธีคู่ขอฝ่ายหญิง ทางหญิงเรียกทรัพย์ทางฝ่ายชาย เมื่อตกลงมอบทรัพย์สินให้ตามเรียก ร้องถือว่าเป็น การหมั้น

การหมั้นจะทำได้เมื่อ

1.1 ชายและหญิงอายุ 17 ปีบริบูรณ์

1.2 ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายไม่บรรลุนิติภาวะ (อายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์) จะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาของฝ่ายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

1.3 ถ้าทั้งสองหมั้นกันเองโดยไม่มีผู้ใหญ่รับรู้ การหมั้นนั้นเป็นโมฆะของหมั้นจะตกเป็นของฝ่ายหญิงเมื่อได้ทำการสมรสแล้ว และถือเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของฝ่ายหญิง

การสมรสกันจะไม่มีหมั้นก่อนก็ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับไว้

การหมั้น บางคนนิยมหมั้นก่อนเป็นเดือนเป็นปี เพื่อต้องการคู่ซึ่งกันและกันให้ต้องแท้ บางคนนิยมหมั้นเช้าแต่งเย็นวันเดียวเสร็จ เป็นการประหัยคดี

ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ฝ่ายตรงข้ามมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้

ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประพฤตเสียหาย ฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ ถ้าฝ่ายหญิงประพฤติไม่ดีต้องกินของหมั้นให้ชาย แต่ถ้าฝ่ายชายเป็นผู้ประพฤติไม่ดีงาม ฝ่ายหญิงไม่ต้องกินของหมั้นให้แก่ฝ่ายชาย

2. เงื่อนไขแห่งการสมรส

กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขแห่งการสมรสไว้ 9 ประการคือ

2.1 ชายและหญิงต้องมีอายุ 17 ปี บริบูรณ์

2.2 ชายหญิงต้องไม่ใช่บุคคลวิกลจริต หรือศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ

2.3 ชายหญิงต้องไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา

2.4 ผู้รับบุตรบุญธรรมจะสมรสกับบุตรบุญธรรมไม่ได้

2.5 ชายหรือหญิงจะสมรสระหว่างมีคู่สมรสอยู่ด้วยไม่ได้

2.6 หญิงหม้ายจะมีการสมรสได้ต่อเมื่อสิ้นสุดการสมรสแล้วไม่น้อยกว่า 310 วัน

เว้นแต่

– กลอดบุตรระหว่างระยะเวลานั้น ๆ

– สมรสกับคู่สมรสเดิม

– มีใบรับรองแพทย์ว่ามีได้ตั้งครรภ์

– มีคำสั่งศาลให้สมรสได้

2.7 ชายหญิงอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2.8 ชายหญิงต้องยินยอมเป็นสามีภริยากัน

2.9 ต้องจดทะเบียนสมรส จึงจะเป็นสามีภริยากันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยอมจดทะเบียนสมรส ฝ่ายหนึ่งจะขอให้ศาลบังคับไม่ได้ เพราะจะเกิดผลร้ายในการดำเนินชีวิตครอบครัว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา

เมื่อชายหญิงเป็นสามีภริยาถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ต่อกัน ดังนี้

3.1 สิทธิที่จะอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยา รวมถึงการร่วมประเวณีด้วย ถ้าภริยาไม่เต็มใจไปฟ้องร้องไม่ได้

3.2 สิทธิในการช่วยเหลือในการอุปการะเลี้ยงดูจากกันและกัน

3.3 ถ้าการอยู่ร่วมกันเป็นอันตรายแก่กาย จิตใจ หรือทำลายความสุข ฝ่ายที่รับอันตราย หรือเสียหาย ร้องต่อศาล ขอให้แยกอยู่ต่างหากได้ ศาลจะเรียกค่าเลี้ยงดูให้ฝ่ายที่ฟ้อง

ต่อศาลตามสมควร

3.4 ถ้าศาลสั่งให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้พิทักษ์ได้ (แล้วแต่กรณี ถ้าผู้พิทักษ์เป็นผู้ทารุณโหดร้าย ศาลอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นผู้พิทักษ์แทนได้)

4. ททรัพย์สินระหว่างสามีหรือภริยา

4.1 สัญญาก่อนสมรสในเรื่องทรัพย์สิน ทำได้ 2 วิธี คือ .

- 1) แจ่งข้อตกลงไว้ในทะเบียนสมรส พร้อมการจดทะเบียน
- 2) ทำหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรส และพยานอย่างน้อย 2 คน แนบไว้ท้าย

ทะเบียนสมรส

4.2 ททรัพย์สินระหว่างสามีภริยา กฎหมายได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัว และสินสมรส
สินส่วนตัว ได้แก่ ททรัพย์สินที่

- 1) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่แล้วก่อนสมรส
- 2) เป็นเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องมือใช้ประกอบอาชีพ
- 3) ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้มาระหว่างสมรส แต่เป็นการรับมรดกหรือได้โดยเสน่หา
- 4) ของหมั้น

สินส่วนตัวที่ถูกทำลาย หรือแลกเปลี่ยนเป็นของอื่นก็ยังเป็นทรัพย์สินส่วนตัวอยู่
- สินสมรส ได้แก่ ททรัพย์สิน

1. คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส
2. โดยพินัยกรรมระบุว่าให้เป็นสินสมรส
3. ดอกผลของสินส่วนตัว

5. ความเป็นโมฆะของการสมรส

การสมรสเป็นโมฆะเพราะเหตุ 4 ประการ ได้แก่

1. ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริต หรือศาลสั่งไร้ความสามารถ
2. ชายหญิงเป็นผู้สืบสายโลหิตโดยตรง
3. ชายหญิงมีคู่สมรสแล้ว
4. ชายหญิงไม่ยินยอมเป็นสามีภริยากัน

การสมรสเป็นโมฆียะต่างกับโมฆะ คือ

โมฆียะ หมายถึง ใช้ได้จนถึงวันเพ็ญเดือน ถ้าไม่เพ็ญเดือนจนระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ผ่านไปแล้วก็เพ็ญเดือนไม่ได้ คู่กรณีต้องผูกพันกันตามกฎหมายต่อไป

6. การสิ้นสุดแห่งการสมรส

การสิ้นสุดมี 3 ประการ ได้แก่

1. การตาย
 2. การหย่า
 3. ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส
- การหย่าและเหตุหย่ากระทำได้ 2 วิธี คือ

1. โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย
2. โดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อมีการจดทะเบียนหย่าที่อำเภอและมีพยานรับรู้ 2 คน

(จาก ทวีรัฐมิ ชนาคม, **ครอบครัวสัมพันธ์**, สมาคมคหเศรษฐศาสตร์ 2524 หน้า 37)

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 8

- ¹ทวีร์สมัย ชนากม. ชีวิตประหัยค. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์สัวพร 2527. หน้า 37, 38, 40
 - ²ทวีร์สมัย ชนากม. กรอบกรัวสั้มพันซ์. สมาคมกหเศรษฐศาสตร์ 2524. หน้า 37
-